

A szecesszió Szabadkán és Szegeden

Szabadka és Szeged

A Pannon síkság szívében, a Duna és a Tisza, Budapest és Belgrád között, egymástól alig 50 kilométerre található a két város és turisztikai központ – Szabadka Szerbiában és Szeged Magyarországon.

A két városnak azonos uralkodói és azonos sorsa volt a középkori tatárjárások óta és a hosszú török hódoltság idején. A XVIII. században a két város az osztrák uralkodóktól megkapta a szabad királyi városi rangot, ami hozzájárult gyors fejlődésükhöz, a kisvárosokból modern közép-európai városokká váltak. Az Osztrák-Magyar Monarchiában Szeged újjáépítése a nagy árvíz után, a XIX. század végén, valamint Szabadka gyors iparosodása a vasút megérkezését követően azt eredményezte, hogy a két városban tért hódított a századfordulón kialakult egyedülállóan díszes építészeti stílus. Akkortájt, a XX. század elején számos palota, középület és magánház épült, amelyek nyomán kialakult az új városkép és Szabadka illetve Szeged is elnyerte mai arculatát.

Közös történetük és közös örökségük mellett Szabadkát és Szegedet összeköti az azonos konyhaművészet, a jó minőségű borok és pálinkák sokasága, a síksághoz szokott lassú életritmus és a vizekben gazdag természet: a Tisza folyó, a Palicsi-tó és a geotermális vizek. Ezek a városok rendelkeznek mindazzal, amit az élvezeteket kereső turisták szeretnek, ami pedig külön is kiemeli ezt a két várost, az a közös kulturális hagyaték – a látványos és tetszetős szecessziós építészet.

A szecesszióról

Az új művészet, amelyet a XIX. század végén, a XX. század elején a gyorsuló iparosodás, a városiasodás, és a gyorsan változó társadalom gerjesztett, fellázadt a historizmus merev kánonjai és az uralkodó ízlés ellen. Épp emiatt a szecesszió inspirációt nem az előző korokban és korábbi művészeti stílusokban keresett, hanem ötleteit a természetből, az ott előforduló alakzatokból és szerkezetekből merítette. A szecesszió rányomta bélyegét a modern élet minden művészetére és területére. A szecesszió nem csupán művészeti – hanem életstílus is egyben.

A szecessziós építészetet a buja, semmitől sem korlátozott formák, ívelt vonalak, hullámzó vonások és szokatlan színek kombinációk jellemezték. A hangsúlyos aszimmetria, az új anyagok és építészeti technikák alkalmazása az épületeknek sajátos plasztikusságot, a néha túlzó szecessziós díszítés pedig játékosságot kölcsönzött. A geometriai és növényi motívumok valamint a női alakok váltak Európa szerte az építészek kedvelt motívumaivá.

Alapjában véve nemzetközi irányzat, amely a különböző közegek nemzeti érzületeitől vezérelve különböző formákat öltött. Ausztriában bécsi szecesszióként, Németországban Jugendstil, Franciaországban és Belgiumban Art Nouveau, Angliában Modern Styl, Olaszországban stile floreale (virágos stílus), az Osztrák-Magyar Monarchiában pedig szecesszióként ismerték.

A szecesszió Szabadkán

A XIX. és a XX. század fordulóján a művészetekben, a tudományban és az élet más területein Európa-szerte tapasztalt forrongás Budapesten keresztül az akkor még ugyanazon országhoz tartozó Szabadkát is elérte. A béke és a gazdasági fellendülés időszakában Szabadkán is felizzott az építkezési láz. Az Európából érkező változások lassacskán Szabadka építészetében is kifejezésre jutottak, de továbbra is két irányzatot, két áramlatot képviseltek. Az egyik irányzat az olyan európai központok felé fordult, mint München, Bécs, Párizs és London, a másik, az erőteljesebb, a szecesszió nemzeti, magyar változatát képviselte. Az európai irányzat elemei gyakrabban fordultak elő, a szecesszió magyar változata pedig csak néhány épületen, de fekvésüket, rendeltetésüket tekintve ez utóbbiak uralták a várost és hozzájárultak ahhoz, hogy Szabadkát a szecesszió városaként tartsák számon. Ezek a Városháza, a Zsinagóga, a Raichle-palota, a bankok épületei...

Az avantgárd magyar művészek európai kollégáikat követve úgy vélték, hogy az ipari fejlődés tönkretesz mindent, ami szép, ezért a művészeteket be kell ágyazni a mindennapokba, a népi építészetre és a hagyományokra támaszkodva, helyi anyagok felhasználásával. A nemzeti sajátosságok után kutatva, a népművészetet és a népi építészetet tanulmányozva létrejött a szecesszió magyar változata, ez a jellegzetes, könnyen felismerhető építészeti stílus.

A helyi építészek minden tudása, képessége, összes ismereteik és utazásaik ellenére a nagyvárosok lelkülete, az újfajta építészet Szabadkára csak azután tört be, miután felkéréseket kaptak a budapesti építészek és más városok alkotói. Itt kell megemlíteni Komor Marcellt és Jakab Dezsőt, Raichle Ferencet, a Vágó testvéreket, Vadász Pált, valamint azokat a helybeli építészeket, akik magukévá tették az újdonságokat, mint például Macskovics Tituszt vagy Salga Mátyást.

A szabadkaiak óriási tettvégya, az ihletett építészek, művészek és kézművesek – akik számos szecessziós épületet hoztak létre – Szabadkán és a közeli Palicson – olyan létesítményeket alkottak, amelyek egy évszázaddal később is még mindig szépek, látványosak és izgalmasak.

Városháza (Szabadság tér 1.)

Számos európai várostól eltérően Szabadka központjában nem egy székesegyház vagy templom dominál, hanem a Városháza. Fekvésével, méreteivel és a szecesszió magyaros változatának cikornyás építészetével a városháza a város meghatározó elemévé, Szabadka központjává és jelképévé vált.

1908 és 1910 között épült, az enteriőrrel pedig 1912-ben készültek el. Csaknem 6000 m² területet foglal el, hasznos területe pedig 16.000 m². Tornya 76 méter magas, a kilátó 45,5 m magasságban található. Feledhetetlen kilátást nyújt Szabadkára és környékére. A városházát Komor Marcell és Jakab Dezső, neves budapesti építészek tervezték.

Szimmetrikus az alaprajza, négy belső udvara és négy bejárata van. Az északi bejárattól, mellyel szemben szép park és a kék szökőkút található, az előcsarnokon és a márványból készült díszes lépcsőházon keresztül lehet eljutni az első reprezentatív emeletig. Ott három tanácssterem kapott helyet, a zöld és a sárga, amelyet a főispán és a polgármester használt, a harmadik, központi, amely a legnagyobb és a legszebb – a díszterem jelenti egyben a városháza szívét is. Ebben a teremben tartja üléseit a képviselő-testület, hangverseny- és esküvőterem is egyben, illetve fontos tanácskozások helyszínéül szolgál. Összesen 16 színpompás vitrázs díszíti, Róth Miksa és

Nagy Sándor festő alkotásai. Ez utóbbi készítette azt a hat vitrázst, amelyek az oldalsó apszisban kaptak helyet, s amelyek kivételes művészi alkotásnak számítanak.

A városházát a kor követelményeivel összhangban tervezték, és még ma is eleget tesz a város számos igényének. Jelenleg is számos intézmény, szervezet székhelye: itt található a Polgármesteri Hivatal, a Városi Közigazgatási Hivatal és a városi szolgálatok, a Történelmi Levéltár, butikok és bankok... Funkcionalitása és modernsége, a különböző művészeti ágak – építészet, festészet, iparművészet – összefonódása jelenti valószínűleg az épület legnagyobb értékét, de amitől a látogatók lélegzete is eláll, az mindenképpen a rendkívül gazdag díszítése.

A szecessziós díszítést a magyar népművészet romantikus értelmezésével gazdagították a stilizált virágok mintáival és a kerámiából illetve kovácsoltvasból készült virágdíszekkel. A faragások, a sárgaréz vaszatok, a lámpák, az eozinmázás kerámialapok csak fokozzák ennek a kivételes épületnek a művészi értékeit és pompáját.

Komor és Jakab

Komor Marcell (1868-1944) és Jakab Dezső (1864-1932) építészek 1897-ben társultak és nyitottak tervezőirodát Budapesten. Ez a páros Magyarország-szerte tervezett épületeket egészen a háború végéig, 1918-ig. Lechner Ödönnek, a szecesszió magyar változata megteremtőjének tanítványai és követői voltak.

Komor Marcell irányította a tervezőmunkát, az épület koncepcióját, a terelosztást, a szerkezeti és funkcionális elemeket ő határozta meg, Jakab Dezső pedig az enteriört tervezte a legapróbb részletekig.

Szabadkán nem sok épületet terveztek, de mindegyik építmény később jelképpé vált: a Zsinagóga, a Kereskedelmi Bank (ma Korzó 4.), a Városháza, valamint a palicsi nagy épületegyüttes, a Víztorony, a Vígadó, a Női fürdő és az Emlékkút.

Szabadka, Szabadság tér 1., tel.: +381 (0) 24 672 020

www.gradskimuzej.subotica.rs

Nyitva tartás: egyéni turisták számára: keddtől péntekig 12:00 órakor; csoportoknak: bejelentkezés alapján.

Kiindulópont: Városi Emléktárgy-bolt (az északi bejárat mellett).

Raichle Ferenc palotája (Raichle Ferenc park 5.)

Raichle Ferenc építész majdani otthona és tervezőirodája számára az egyik legszebb fekvésű szabadkai telket választotta ki. Saját maga számára, szabadon tervezve elvetett minden kényszert és sablont, s egy olyan épületet hozott létre, melyet ma is sokan csodálnak. A Raichle-palota az első épület, amelyet a látogató vasúton Szabadkára érkezve megpillant, s attól kezdve ez a létesítmény rabul ejti formáival, díszével és szokatlan színvilágával.

A palota monumentális bejáratát a homlokzat részeként beljebb húzta. Ez egy stilizált, fordított szívet alkot. A kovácsoltvas-kapu ugyancsak szívet formál. A balkonkorlát díszítése még fényűzőbb, mint a földszinti – stilizált szív motívumot tartalmaz. A szív motívuma, akár kerámiából, akár muránói mozaikként, kovácsoltvasból, fametszetként vagy stukkóból készült – mindig új és eredeti módon jelent meg.

Raichle otthonát 1904-ben építette a szecesszió magyar változatának jegyében, az erdélyi népművészettől, az élénk színűre festett falusi házaktól, faragott kapuktól, a kerti virágoktól és persze a szív motívumaitól ihletve.

A palota funkcionális volt és kellemes teret nyújtott a család életéhez. Raichle Ferenc tervezőirodája a földszinten kapott helyet, az emeleten pedig a nagy ebédlő a télikerttel, amely bálteremként is szolgált, a férfiak dohányzószalónja – török szobának berendezve, a női szalon, a hálószoba, fürdőszoba, gardrób és gyermekszoba – ami akkoriban avantgárdnak számított.

Raichle nem sokáig élvezte otthona kényelmét, mivel alig 4 évvel a beköltözés után tönkrement, palotáját pedig teljes bútorzatával, értékes műtárgyaival együtt elárverezték. Ma itt található a Képzőművészeti Találkozó Modern Galéria, udvarában pedig egy ismert kávézó működik. A bejáratától balra található Raichle bérpalotája, amely méreteivel, díszítésével és színvilágával a lakópalotához kapcsolódik, de sokkal szerényebb kivitelezésű.

Raichle Ferenc

Raichle Ferenc (1869-1960) Budapesten tanult építészetet, majd 1896-ban Szabadkára költözött. Részben behódolt a megrendelők ízlésének, első tervei nem szecessziós stílusban készültek. A szabadkai pályázatokon nem volt szerencséje, mégis több magán- és középületet is tervezett: a mai Városi Könyvtár épületét, a Gimnázium épületét, az egykori Osztrák-Magyar Bank épületét (Dimitrije Tucović u. 15.) és több más épületet.

Raichle *bonviván* volt, aki élvezte az életet és családja szeretetét. Szórta a pénzt utazásokra, műtárgyakra, palotájához drága anyagokra – mindez pedig 1908-ban csődbe juttatta. Ezután elhagyta Szabadkát, négy évet Szegeden töltött, majd Pesten telepedett le. Tovább folytatta munkásságát építészként, magához tért a csődtől és hajlott koráig élvezhette az életet és a művészeteket.

Szabadka, Raichle Ferenc park 5., +381(0)24 553 725, www.likovnisusret.rs

Nyitva tartás: hétfőnként és szombatonként 08:00-tól 12:00 óráig, keddtől péntekig 08:00-tól 18:00 óráig.

Zsinagóga (Zsinagóga tér 6.)

A szabadkai zsidó közösség átvette a szegedi zsinagógaépítésre kiírt pályázat második díjas terveit, s ennek köszönhetően – ahogyan azt a szabadkaiak szeretik hangsúlyozni – Szabadkáé lett Európa ezen részének legszebb zsinagógája. A Zsinagógát Komor Marcell és Jakab Dezső tervei alapján építették 1902-ben. Művészi és esztétikai értéke mellett azért is kivételes, mert Európában ez az egyetlen zsinagóga, amely a szecesszió magyar változatát képviseli. A stílusra jellemzően a pávatoll-szerű növényminták, a tulipánok, a stilizált rózsák és liliomok egyaránt megtalálhatók a homlokzaton és a belső térben, a vitrázsokon és a falfestésen. A vitrázsok Róth Miksa budapesti műhelyében, a homlokzati díszek és a cserepek pedig a pécsi Zsolnay Porcelángyárban készültek. A belső teret sátorként alakították ki, amely az ószövetségi időkre emlékeztet, a színek ragyogó harmóniája pedig az öröm érzetét volt hivatott megteremteni. A szabadkai zsinagóga esetében ki kell emelni avantgárd szerkezetét, a szerkezet és a díszítés harmóniáját, a funkció és a forma összefonódását.

A Zsinagóga 1400 hívőt tudott befogadni, a földszinten 850 férfit, a karzaton pedig 550 nőt. Méreteiről a következő adatok is híven tanúskodnak: a belső tér magassága 23 méter, a kupola átmérője 12,6 méter. Az épület külső magassága 40 méter.

A II. világháború után a kisszámú túlélő zsidó nem tudta sem megtölteni, sem fenntartani ezt a létesítményt. A Zsinagóga 1976-ban a város kezébe ment át. A múlt század nyolcvanas éveinek végén a Zsinagógában színházi előadásokat tartottak. Mára eléggé lepusztult állapotba került, de még mindig színpompás és szép. Az utóbbi néhány évtizedben a Zsinagógát lassan-lassan felújítják.

Szabadka, Zsinagóga tér 6., +381 (0)24 533 797

www.sinagoga.rs

Nyitva tartás: áprilistól októberig szombatonként 10:00-tól 14:00 óráig, illetve egész évben előzetes bejelentkezéssel.

Dömötör Miksa palotája (Zsinagóga tér 3.)

E ház egykori tulajdonosai és lakói jelentős nyomot hagytak maguk után Szabadka egészségügyében, újságírásában, kézművességében és művészetében. A palota terveit dr. Dömötör Miksa orvos és sokoldalú értelmiségi 1906-ban rendelte meg a budapesti építész testvérpártól, Vágó Lászlótól és Józseftől. Dömötör palotája volt Szabadkán az első bérpaloták egyike, amely a geometrikus bécsi szecesszió elemeit viselte magán.

Dömötör Miksa háza a funkcionális és a művészi kialakított tér kivételes összefonódásával született és tartalmazta a kor minden kényelmi elemét. A földszinten, a ház szárazkapubejáratótól jobbra két üzlet, mögöttük pedig nyomda működött. Balra kapott helyet a tulajdonos fényűző, ötszobás lakása és rendelője, az emeleten pedig még két hasonló bérlakás.

Ebben a palotában hat évtizeden keresztül működött a nyomda, 2008-ban felújították, és azóta ebben az épületben székel a szabadkai Városi Múzeum.

A madár-motívum

Az építész Vágó fivérek munkáit mindig madármotívumok díszítették, ami ezen az épületen is tetten érhető. A legszembeötlőbb a teraszokat díszítő kovácsoltvas korlát, amelyeken a két madár egymásra néz.

Szabadka, Zsinagóga tér 3., +381 (0) 24 672 020

www.gradskimuzej.subotica.rs

Nyitva tartás: keddtől péntekig 10:00-tól 20:00, szombatonként 10:00-tól 13:00 óráig.

Szabadkavidéki Kereskedelmi Bank palotája (Korzó 4.)

Ezt az épületet a szecesszió magyar változata jegyében, a Zsinagóga után és a Városháza előtt 1907-ben tervezte Komor Marcell és Jakab Dezső. Valamikor ez volt a főutcán az egyetlen bank. Földszintjén a bank mellett étterem működött, az emeleten lakásokat alakítottak ki. Az épület

rendeltetése könnyen felismerhető a homlokzati jelképek alapján: mókus – a szorgalom, méhkas – a takarékoság, bagoly – a bölcsesség jelképe.

A homlokzat meghajlik a sarkon, emeletét a népművészet ihlette kerámia díszíti, valamint kőből készült domborművek, ami Szabadka építészetében, takarékos lakossága körében igazi ritkaságnak számított.

Szabadkán ezen az épületen alkalmazták először a nagy üvegfelületeket a masszív földszint helyett. Mégis, ennek az épületnek a legnagyobb értéke egyszerűen a szépségében rejlik, abban, hogy minden szín, minden részlet, minden dísz átgondolt és a helyén van.

A Zsolnay kerámia

A szecessziós épületeket, különösen azokat, amelyek a szecesszió magyar változatát képviselték, gazdag kerámiadíszítéssel látták el, amely a korszerű és funkcionális épületeket emberközelivé, meleggé varázsolta. A magyarországi, pécsi Zsolnay Porcelángyárat Zsolnay Miklós alapította 1852-ben, majd később fia, Zsolnay Vilmos vette át a céget. Zsolnay Vilmos újfajta kerámiákat és mázat vezetett be. Pirogránitnak nevezték el az összes olyan külső beépítésű kerámiát, amelyek jól bírták a nagy hőmérsékletkülönbségeket, s ezzel fedték be az összes szecessziós épület héjszerkezetét és díszítették velük a szecessziós épületek homlokzatát. Nem is olyan régen, a XX. század végén a városközpontban Zsolnay kerámiából építették meg a zöld, majd pedig a kék szökőkutat is.

A Zsolnay gyárban a porcelángyártásban bevezetett különleges eljárásnak köszönhetően létrejött még egy újdonság, az eozin, egy olyan máz, amelyet a hajnal fényeként írtak le. Eozinmázas lapok és domborművek láthatók a Városháza díszlépcsőházában.

A Zsolnay kerámia jól vizsgázott, hiszen egy évszázaddal később színvilága mit sem veszített varázsából. Még ma is vonzza a tekinteteket gazdagságával, játékos formáival.

Városi bérpalota (Branislav Nušić u. 2.)

A Városi Bérpalotát a bécsi szecesszió jegyében készítették, olyan képzelőerővel, hogy teljesen elüt minden más szabadkai épülettől. Vadász Pál építész tervezte, aki modern koncepcióval, leegyszerűsített vonalvezetéssel, szerkezettel és anyagválasztással alakította ki ezt az esztétikailag értékes épületet. Az aszkétikus nyugalmat árasztó geometrikus szecesszió hatását arany háttérű emberalakokkal ellensúlyozták (a sarki torony alatt), nem hivalkodó mozaikokkal, amelyek stilizált madáralakokat tartalmaztak (az erkély alján) és a bejárati ajtó felett elhelyezett fém álarcokkal – ami mind-mind a századforduló bécsi festőinek és építészeinek a közvetlen befolyását tükrözi.

Ma az épület földszintjén cukrászda üzemel, amelyben mintha csak megállt volna az idő, hiszen most is sugározza magából a régi szép idők, a belle époque hangulatát.

Simeon Leović bérpalotája (Raichle Ferenc park 11.)

A szecesszió a Leović-palota építésével, 1893-ban érkezett Szabadkára. A stílus néhány jellegetessége:

elveti a régi formákat, az arányokat az emberekhez igazítják, az aszimmetria, új anyagok alkalmazása – s ez mind fellelhető ezen az épületen. Az épületet a szecessziós művészet, pontosabban a szecesszió magyaros változatának a megteremtői tervezték: a két legismertebb magyar építész, Lechner Ödön és munkatársa, Pártos Gyula.

Sonnenberg Salamon bérpalotái (Đuro Đaković u. 3. és Corvin M. u. 10.)

Mindkét palotát 1910-ben építették Strassburger Izidor és Gombos Lajos tervei alapján. A Đuro Đaković utcai épület (ma Magyarország Főkonzulátusa) a szecesszió magyar változatának egyik legszebb képviselője. A Zsolnay kerámiából készült díszek növénymintáinak lobogó színvilága a magyar népművészetből merített ihletet. A másik palota homlokzata a bécsi szecesszió hatására egyszerűbb, de díszítése a magyar szecesszió elemeit tartalmazza.

Arany Bárány Szálloda (Korzó 3.)

Az Arany Bárány Szálloda XIX. századi homlokzatát a müncheni szecesszió, vagyis a Jugendstil jegyében építette át 1904-ben Macskovics Titusz helybeli építész. A múlt század nyolcvanas éveiben az épületet lebontották és helyén a régi mintájára egy újat emeltek. Ebben a lágy vonalvezetésű épületben működött sokáig a Hadseregóthton.

Magyar Általános Hitelbank palotája (Köztársaság tér 2.)

Annak ellenére, hogy nagyméretű épületről van szó, amely kivételes lokációt kapott, az egykori bankfiók épülete a Városházával, a nagy térrel és az egykor monumentális színházépülettel a szomszédságában szinte észrevétlen marad. A bankpalotát 1911-ben a bécsi geometrikus szecesszió stílusában építették Hajós Alfréd budapesti építész tervei alapján.

Roznofszy József bérpalotája (Strossmayer u. 22.)

A palotát Macskovics Titusz szabadkai építész tervezte 1909-ben. Az utcában ez az egyetlen kétemeletes és szecessziós épület. Ennek a palotának a homlokzatát is, akárcsak a Macskovics által tervezett többi szecessziós házat, a bécsi és a darmstadti szecesszió ihlette, de nem közvetlenül, hanem a budapesti Vágó építész testvérpár munkái által.

Dušan Stojković palotája (Köztársaság tér 10)

A házat ugyan még a XIX. század elején tervezték, mai alakját azonban Kocka Géza építésznek köszönheti. Ő volt Szabadkán a neoreneszánsz irányzat leghívebb képviselője, ezt a homlokzatot azonban 1907-ben a bécsi szecesszió stílusjegyeivel tervezte. A gazdag szecessziós díszítés mellett érdekes a sarki erkély, amelyet alulról egy nagy tengeri kagyló fog körül. Átalakítását követően az épület új rendeltetést kapott, vendéglátóhely működik benne.

A Papillon café enteriőrje (Dimitrije Tucović 11.)

A belga Art Nouveau, a Jugendstil és a magyar szecesszió kombinációjával készült ez az egyedi, poszt-szecessziós enteriőr a XX. század nyolcvanas éveiben, amikor Európában a poszt-modern stílus a virágkorát élte. A kivételesen szép enteriőrt remek mestermunka jellemzi. A hullámos faelemek számos részletében felismerhetők a lepke-motívumok, amelyekről ez a létesítmény a nevét kapta.

Az Osztrák-Magyar Bank palotája (Dimitrije Tucović 15.)

Az egyemeletes, masszív palotát, amely szilárdságot és stabilitást sugall, Raichle Ferenc tervezte 1901-ben. A szecessziós hatás számos díszítőelemen érződik, mint amilyenek a női arcok, Merkúr feje, a napraforgóvirágok, a méhkas, a kulcs és a zár – s amelyek a mind a gazdagság, a biztonság, a letétek titkosságát jelképezik.

A szecesszió Palicson

Palics, az azonos nevű tó és település Szabadkától 8 kilométerre, keletre található. A XIX. század végén felkapott gyógyfürdő és látogatott üdülőhely volt. A XX. század elején a gyógyfürdő bővítését és felújítását Komor Marcellre és Jakab Dezsőre bízta, akik Szabadkán a Városházát és a Zsinagógát is tervezték. A palicsi épületegyüttest, amely a fiatalok által ösztönzött szecesszió magyar változata jegyében, Erdély népművészete szellemében jött létre, 1912-ben adták át rendeltetésének. Ide tartozik a Víztorony, a Vígadó, a Női fürdő, a Zenepavilon és az Emlékkút.

Mindegyik épület más, hisz más volt a rendeltetésük, de az anyagválasztás, a szerkezeti megoldások és a *palicsi vörös szín* egységessé teszi őket. Komor és Jakab a Vígadó építészeti megoldásait és környezetével való összefonódását tökéletesen oldotta meg. Elvetették a hagyományos építménysorok kialakítását, amelyek mellett az utcán vagy a sétányon gyakran elhaladunk, s amelyekbe sosem térünk be, vagy észre sem veszünk, így itt áthaladunk a Víztoronyon és a Vígadón is. Az átjárók, a tornácok és a teraszok ilyen kialakításával eltűnt a belső és a külső térre történő szigorú megosztás. A természet, az épület és az enteriőr összefonódása adja valószínűleg ezeknek a szecessziós épületeknek a legfőbb értékét.

Mindegyik építmény Palics jelképévé vált. A pihenésre, a szórakozásra szánt épületek szokatlan építészeti megoldásai még száz évvel később is vonzzák a látogatókat.

Víztorony

A páva, amelyre a Víztorony formájával emlékeztet, a korai kereszténység feltámadás-szimbólumának számít. Erre esett a választás, amikor a majdani gyógyfürdő megújulásának kezdetét szerették volna érzékelteni.

Vígadó

Többrendeltetésű objektumnak szánták, és ma is hasonló funkciókat tölt be. Az emeleten fényűző bálterem működött. Földszintjén éttermek, cukrászdák szolgálták a vendégek kikapcsolódását.

Női fürdő

A fürdő építése idején még egészen más társadalmi szabályok uralkodtak. A nőknek rejtve kellett maradniuk a sétálók tekintetétől, miközben a tóban fürdöztek.

Zenepavilon

A legkisebb szecessziós építmény. A Zenepavilonban akkoriban és ma is térzenét adtak-adnak.

Emlékkút

Az Emlékkút a palicsi szecessziós épületek befejezésének emlékére készült. Ez egyfajta fókuszpont, ha tekintetünkkel a Víztoronytól a tóra pillantunk.

Kék vázák

A vízistent ábrázoló Zsolnay kerámiából készült két Kék váza, amelyek a Nagyparkban a két szálló előtt állnak, 1910-ben érkeztek ajándékként a pécsi Zsolnay Porcelángyár tulajdonosától annak palicsi és szabadkai látogatása nyomán.

A szecesszió Zomborban

Zombor jellegzetesen síksági városka, gazdag kultúrával és az egyik legzöldebb szerbiai város. A Dunától 15 kilométerre, keletre terül el, illetve mintegy 60 kilométerre, délnyugatra van Szabadkától, illetve mintegy 100 kilométerre Szegedtől. Szabadkával és Szegeddel sok mindenben közös a története és a gazdag öröksége.

A XX. század elejét és a szecesszió eljövételét Zombor kialakult városképpel és építészeti jegyekkel várta. Szabadkától és Szegedtől abban különbözik, hogy míg ott a kapitális létesítmények rendeltetésükkel, fekvésükkel vagy méreteikkel, szecessziós stílusban megépülve meghatározták a város arculatát, addig Zomborban nincsenek ilyen kivételes építmények. Mégis számos épület készült ebben a stílusban. Szabadkán és Szegeden a magyar szecesszió díszesebb, fényűzőbb változata uralkodott, addig Zomborban a geometriai, mérsékelt és a túlzott díszítéstől mentes változat volt az uralkodó.

Zeneiskola (Petar Bojović körút 9.)

Az épület 1906-ban készült. Egyemeletes, a szecesszió magyar változatának jegyeivel, hangsúlyos a növénymintás díszítés. Feörk Ernő építész tervezte. Több mint ötven éve ebben az épületben működik a Zeneiskola.

A Weidinger-palota (Laza Kostić u. 5. és 7.)

Ezt a kétemeletes szecessziós sarki palotát Janszky Béla és Szivessy Tibor budapesti építészek tervezték. 1909-ben épült. Monumentalitása és a gabonakereskedelemben betöltött szerepének köszönhetően a zomboriak egyszerűen csak a zombori LLOYDnak nevezték.

A Singer-palota (I. Péter király 15.)

Janszky Béla és Szivessy Tibor pesti építészek tervezték ezt a palotát, amelyben fényképész stúdió és vendéglő, a II. világháború előtt pedig egy tekintélyes textilkereskedés működött, ami alapján határozta meg mai rendeltetését is.

A Konjović-palota (I. Péter király 10.)

A patkóra hasonlító palota Herczeg Sándor tervei alapján 1912-ben épült a bécsi szecesszió geometrikus változatának stílusában. Letisztult vonalaival és a nagytemplommal szembeni fekvésével uralja a főutcát. A palotát Milan Konjović neves zombori festő édesapja építtette.

Népmozi (I. Péter király)

A zombori születésű Bosnyák Ernő a XX. század elején szerette volna Zombort a mozgóképek gyárává változtatni. Ennek az álomnak volt a része a mozi épülete, amelyet szecessziós stílusban a főstánnyra tervezett Procker Elek 1914-ben.

Turisztikai Tájékoztató Központ

Zombor, I. Péter király u. 18., Szerbia

Tel.: +381 (0)25 420 041

E-mail: info@visitsombor.org

www.visitsombor.org

Munkaidő: hétfőtől csütörtökig 08:00-tól 15:00 óráig, pénteken és szombaton 09:00-tól 14:00 óráig.

A szecesszió útja

A szecesszió útja az egykori városközpontban, a Zsinagóga megtekintésével kezdődik, amely a legszebb ilyen épület Európának ebben a részében. Nem messze tőle található Dömötör Miksa palotája, amelyben a Városi Múzeum működik. Egy rövid pihenő a cukrászdában, az egykori Városi bérpalota földszintjén, amely még ma is a régi szép idők, a belle époque illatát idézi. Ezután következik a Városháza, Szabadka jelképe. A díszterem és a színpompás vitrázsok megtekintése. A szecesszió útja a Korzón vezet tovább. E séta során külön figyelmet érdemel a 4-es szám alatti ház, az egykori Kereskedelmi Bank épülete, amelyet színes díszítése emel ki a sorból. A látogatás a Raichle-palotában ér véget. A szecesszió igazi gyöngyszemében ma a *Képzőművészeti Találkozó* Modern Galéria működik.

A szecesszió szabadkai útjának bejárása után javasoljuk egy ebéd elköltését a Corvin Mátyás utca valamelyik éttermében, pizzériájában – mielőtt még nekivágnának a szecesszió palicsi útjának.

A palicsi séta a Víztoronynál kezdődik. Kényelmes sétával a nagyparkon át eljutunk egy szokatlan faépítményig, a Vígadóig. Balra és jobbra látható a két nevezetes palicsi Kék váza. A Vígadó előtt áll a Zenepavilon, nem messze tőle pedig az Emlékkút. A tóparti séta elvezet bennünket a Női fürdőig. A séta itt ér véget s utána következhet egy kis felfrissülés valamelyik ismert palicsi étteremben vagy kávéházban.

TOP 10

ZSINAGÓGA, Zsinagóga tér 6.
DÖMÖTÖR MIKSA PALOTÁJA, Zsinagóga tér 3.
VÁROSI BÉRPALOTA, Branislav Nušić 2.
VÁROSHÁZA, Szabadság tér 1.
SZABADKAVIDÉKI KERESKEDELMI BANK, Korzó 4.
RAICHLE FERENC PALOTÁJA, Raichle Ferenc park 5.
VÍZTORONY, Palics, Hősök parkja sz.n.
VÍGADÓ, Palics, Hősök parkja sz.n.
ZENEPAVILON, Palics, Hősök parkja sz.n.
NŐI FÜRDŐ, Palics, Vermes Lajos part sz.n.

TOP 20

1. SIMEON LEOVIĆ BÉRPALOTÁJA, Raichle Ferenc park 11.
2. S. SONNENBERG BÉRPALOTÁJA, Đ. Đaković 3. és Corvin M. 10.
3. RAICHLE FERENC PALOTÁJA, Raichle Ferenc park 5.
4. SZABADKAVIDÉKI KERESKEDELMI BANK, Korzó 4.
5. *ARANYBÁRÁNY SZÁLLODA*, Korzó 3.
6. VÁROSI BÉRPALOTA, Branislav Nušić u. 2.
7. ROZNOFSZKY JÓZSEF BÉRPALOTÁJA, Strossmayer u. 22.
8. VÁROSHÁZA, Szabadság tér 1.
9. MAGYAR ÁLTALÁNOS HITELBANK PALOTÁJA, Köztársaság tér 2.

10. DUŠAN STOJKOVIĆ PALOTÁJA, Köztársaság tér 10.
11. A PAPIILLON CAFÉ ENTERIŐRJE, Dimitrije Tucović 9.
12. AZ OSZTRÁK-MAGYAR BANK PALOTÁJA, Dimitrije Tucović 15.
13. DÖMÖTÖR MIKSA PALOTÁJA, Zsinagóga tér 3.
14. ZSINAGÓGA, Zsinagóga tér 6.
15. VÍZTORONY, Palics, Hősök parkja sz.n.
16. VÍGADÓ, Hősök parkja sz.n.
17. KÉK VÁZÁK, Hősök parkja sz.n.
18. ZENEPAVILON, Hősök parkja sz.n.
19. EMLÉKKÚT, Vermes Lajos part sz.n.
20. NŐI FÜRDŐ, Vermes Lajos part sz.n.

Turisztikai Tájékoztatói Központ

Szabadság tér 1., 24000 Szabadka, Szerbia

Tel.: +381 (0) 24 670 350

E-mail: info@visitsubotica.rs

Skype: tic.subotica

Nyitva tartás: hétfőtől péntekig 08:00-tól 18:00 óráig, szombatonként 09:00-tól 13:00 óráig.

Android alkalmazás: [visitsubotica](#)

A szecesszió Szabadkán és Szegeden

A szecesszió Szegeden

Az 1879. évi nagy árvíz utáni újjáépítés határozta meg Szeged mai arculatát. A régi épületek nagy része akkor összedőlt s helyükön új paloták emelkedtek. Ebből az alkalomból jegyezték fel a szegedi Városháza egyik vitrázsán Ferenc József császár ígéretét: „Szeged lesz és szebb lesz, mint volt”. És így is lett. A XX. század elején új, szecessziós épületeket emeltek, amelyek befészkeltek magukat a már kialakult városközpontba.

Szegeden – akárcsak Szabadkán – a szecessziós építkezés két irányvonala érhető tetten. Az egyiket az avantgárd magyar művészek képviselték, akik európai kollégáikat követve úgy vélték, hogy az ipari fejlődés tönkretesz mindent, ami szép, ezért a művészeteket be kell ágyazni a mindennapokba, a népi építészetre és a hagyományokra támaszkodva, helyi anyagok felhasználásával. A nemzeti sajátosságok után kutatva, a népművészetet és a népi építészetet tanulmányozva létrejött a szecesszió nemzeti jegyeket magán viselő irányzata, a szecesszió magyar változata. Ez nem csupán esztétikai újításokat hozott magával, hanem az építmények lényére is kihatott. A természetes motívumok, a levelek és a tulipánok habarcsba öntve, összefonódva áramlanak a homlokzatsíkon, legtöbbször Zsolnay-kerámiában és terrakottában vagy kovácsoltvas formájában. Ezek a motívumok tovább haladva behúzódnak az épületek belsejébe, a piktorok ügyes kezével kifinomult vonalak és színek formájában jelennek meg a falakon, kiegészítve növénymintás kerámiával, lángoló színű és mintájú vitrázsokkal. Vonulásuk azonban még ezzel sem ér véget, megtaláljuk őket kovácsoltvasból, sárga- és vörösrézből a belső berendezéseken, bútorokon, kerámiákon.

A másik irányzat építészei az európai hatásokat tükröző épületeket hoztak létre. A neves magyar építész, Magyar Edét - akinek a munkássága meghatározta Szeged központjának arculatát – nem véletlenül hasonlítják a világhírű katalán építészhez, Gaudihoz. Ehhez az irányzathoz tartozott Raichle Ferenc építész is, akinek az építményei a szomszédos Szabadkát is ékítik. E két építész mellett, akik a legszebb és legtöbb épületet Szegeden valósították meg, számos más, főleg budapesti építész is rányomta kézjegyét erre a városra. Ezek közül említsük meg Baumhorn Lipótot, az Új zsinagóga tervezőjét, Lechner Ödönt, Hajós Alfrédot és Feörk Ernőt.

A város két folyó torkolatánál fekszik, ezért felvetődik a kérdés, hogy a víz motívuma számos hullámzó formaként és vonalként, vízi virágok és misztikus parti hangulat ábrázolásaként vajon szándékosan jelenik-e meg Szeged építészetében?

Reök-palota (Tisza Lajos krt. 56.)

A szobrászian megformált Reök-palota hullámzó falaival, káprázatos virágdíszekkel az egyik legszebb magyarországi szecessziós épület. A háromemeletes sarki házat Reök Iván és családja számára Magyar Ede építész tervezte. A palotát 1907-ben építették a jelentősebb európai központok hasonló épületeivel egyidejűleg. Magyar Ede alig 29 éves volt, amikor Reök mérnök megrendelte tőle családi palotájának terveit, abban bízva, hogy Magyar fiatalos szenvedéllyel és lendülettel lát majd munkához. Így is volt, hiszen ez a kivételes palota a helyi művészek és iparosok segítségével alig másfél év alatt készült el.

A palota emeletein a fiók legénylakásai, illetve Reök lányainak valamivel nagyobb lakásai kaptak helyet. A földszinten, a sarkon étterem, a többi helyiségben pedig iparosok és kereskedők kaptak helyet. A bejárattól balra Magyar építész-stúdióját alakították ki. A merészen új, gazdag ornamentika, amelynek szimbolikáját még csak ezután kell feltárni, ma is csodálatot vált ki. A Reök-palota hullámzó homlokzata hatalmas domborműként vetíti elénk a víz menti táj mitológiai nyugalma. Ha a szemlélődő jobban belemerül az épület sarkának legömbölyített formájába, felismerheti benne a hajó tatját, ami még inkább alátámasztja a víz intrigáló motívumáról szóló történetet. A virágdús liliomok és a kúszónövények stilizált motívumai behúzódnak az épület belsejébe és a lépcsőházban folytatódnak.

A lépcsőház igazi műremek. Az építész Magyar rajzai alapján készítette el Fekete Pál szegedi kézműves a szecesszióra jellemző módon, tanúságot téve a művészetek és a kézművesség szintézisééről.

A Reök-palota az új szellem, az új ötletek és az új megoldások remek példájával szolgál. Nincs benne semmi túlzás, ha ezt a palotát, homlokzatát és belső terét Antoni Gaudi katalán építész híres épületeihez, a Barcelonában található Casa Milához és a Casa Battlóhoz hasonlítják.

A Reök-palota háborúknak és rendszereknek egyaránt sikerrel állt ellen és 2007 óta, amikor utoljára újították fel, a Regionális Összművészeti Központnak ad otthont. Különböző művelődési rendezvények és kiállítások színhelye. A földszinten kávézó-étterem található, amely érdekes találkahelynek számít szokatlan szecessziós belső terével.

REÖK – Regionális Összművészeti Központ

Tisza Lajos krt. 56., Szeged, Magyarország

Tel.: +36 62 471 411

info@reok.hu

www.reok.hu

A Galéria munkaideje: keddtől vasárnapig 10:00-tól 18:00 óráig

Kávézó-étterem munkaideje: hétfőtől szombatig 10:00-tól 23:00 óráig

Új zsinagóga (Jósika u. 10.)

A szegedi Új zsinagóga impozáns épülete már méreteinél fogva is lenyűgözi a látogatókat.

Magassága 48,5 m, 1340 személyt fogadhat be. A zsinagógát Baumhorn Lipót építész

tervezte, aki összesen 22 zsinagógát tervezett Magyarországon. A szegedi zsinagóga az

akkori európai zsinagóga-építők kedvelt mór-szecessziós stílusában épült 1903-ban.

A zsinagóga legszebb része a világot szimbolizáló kupolabelső. A végtelen világot a csúcsa

felé fokozatosan elsötétülő kobaltkék üvegekupolán szétszórt számtalan csillag ábrázolja. A

kupola 24 oszlopon nyugszik, amelyek a nap 24 óráját jelképezik. Felettük a csipkebokor

számtalan virága a hitet jelképezi. A kupola csúcsában a növénytípusok felett hatágú Dávid

csillag helyezkedik el, körülötte a nap aranyló sugarai. A kupola és a zsinagóga valamennyi

vitraszsa Róth Miksa neves műhelyében készült.

Az oltár felett egy kis kupola helyezkedik el, ez a nagy kupola leegyszerűsített változata. A

masszív, bronzból készült menórák foglalják keretbe az oltárt, amely mögött a nagy orgona

található. A menórák, a hétágú gyertyatartók bronzból készültek, a középső kettő

aranyozott, féldrágakövekkel kirakva. A tóraolvasó asztal záróköve jeruzsálemi

márványból készült. A szegedi zsinagóga az áhítat és a fényűzés századfordulóra jellemző

szokatlan összefonódásával kápráztatta el száz évvel ezelőtt, és ejti ámulatba ma is a

hívőket és a látogatókat egyaránt.

A zsinagógát 1989-ben felújították. Ma egy kis fűzfapark veszi körül. A zsinagóga

bejáratánál márványablakban olvasható az összes szegedi és Szeged-környéki zsidó neve, akit

a II. világháború során deportáltak. A következő helyiségben kisebb fényképkiállítás mesél

a zsinagóga második világháborús hányattatásairól.

Róth Miksa

Róth Miksa (1865-1944) a világszerte elismert vitrázskészítő művészek egyike. Az alapokat

édesapjától sajátította el, ő maga pedig a középkori vitrázsok tanulmányozásával

fejlesztette tudását. Pályafutásában nagy áttörést jelentette, amikor megnyerte a magyar

Országház épületét díszítő vitrázsok elkészítésére kiírt pályázatot. Ezután egyik

megrendelés érte a másikat, alkotásai többek között számos szegedi és szabadkai

szecessziós épületen láthatók. Ami kiemeli a többi mester közül, az a vitrázskészítés sajátos

technikája. Az egyszerű üvegfestés helyett több réteg üveget helyezett egymás mögé, hogy

elérje a kívánt hatást.

Szeged, Jósika u. 10.

+36 (0) 62 423 849

www.zsinagoga.szeged.hu

Nyitva tartás: ápr. 1-től szept. 30-ig minden nap 10:00-tól 12:00 és 13:00-tól 17:00 óráig;

okt. 1-től márc. 31-ig minden nap 9:00-tól 14:00 óráig. Szombatonként zárva.

Ungár-Mayer palota (Kárász u. 16.)

A háromemeletes ház késő szecessziós stílusban, 1911-ben épült. Ungár Benő és Mayer Áron megbízásából a neves építész, Magyar Ede tervezte. Az épület uralja Szeged központjának egyi forgalmas terét, ezért a földszinten, különösebb díszek nélkül a premodern stílust előrevetítve nagy üvegkirakatokkal üzlethelyiségeket alakítottak ki.

Az épület belső tere a fényűző lépcsőháznak és a szecessziós motívumokkal festett mennyezetnek köszönhetően sokkal gazdagabban díszített. Az emeletek homlokzata sokkal komplexebb az épület földszintjénél, de mindenképpen a csúcsa a sarki torony. A torony, amely messziről is jól látható, a bádogból készült, kézen fogva táncoló félmeztelen kisasszonyokról ismert.

Építése ideje Ungár és Mayer palotája Szeged második legmagasabb épülete volt. 2000-ben teljesen felújították és ma is ugyanaz a funkciója, mint egy évszázaddal ezelőtt volt.

Goldschmidt-palota (Tábor u. 4.)

Goldschmidt palotáját a neves építész, Magyar Ede szecessziós épületnek tervezte. Az építményt 1905-ben fejezték be. Az eredetileg kétemeletes palota földszintjén üzlethelyiségeket, emeletein pedig lakásokat építettek. A múlt század ötvenes éveiben átalakították, hogy az adott kor igényeinek megfelelően nagyobb számú, funkcionális kis lakás készülhessen. A munkálatok során az épületet teljesen lecsupaszították és a homlokzatokról, balkonokról eltávolították szinte minden díszítő elemet.

Csodák csodájára a Goldschmidt-palota bejárati folyosóján megmaradtak az eredeti díszek. Ezek gipszből készült pajkos lányalakok, akik minden belépőt virággal kínálnak. A szecesszióra jellemző módon mozgás közben örökítették meg őket. A lányalakokat a kor neves francia balerináiról mintázták. Az idealizált leányalakok közvetlen kapcsolatot jelentenek Szeged építészetére és az európai szimbolizmus és szecesszió között.

Magyar Ede

Magyar Ede (1877 – 1912), Szegeden született, Budapesten tanult építészetet, tanulmányai során Belgiumban és Franciaországban is járt. Európai tapasztalataival, fiatalságával, energiájával, elszántságával, bátorságával és tehetségével szállt szembe a kor hervatag ízlésével. A Reök-palota, az Ungár-Mayer-palota, a Református palota és a Schäffer-palota tervei révén Szegedet összekapcsolta Európával. Fiatalon halt meg, 35 éves korában öngyilkos lett. Rövid élete ellenére Magyar Ede a magyar szecessziós építészet egyik legjelentősebb alakja.

Gróf-palota (Tisza Lajos krt. 20.)

Alig 13 hónap alatt, Raichle Ferenc tervei alapján 1913-ban fejezték be a háromemeletes szecessziós palota építését. A palota három utcára néz, három homlokzata, két tornya és több balkonja is van. A homlokzat süllyesztett és kiemelkedő elemei, az ablakformák és – méretek játéka, a sokszínű díszítés olyan játékoságot kölcsönöz az épületnek, ami a századforduló építészetét jellemezte. Az oromzat hullámzó vonalai, gazdag arany- és kék mozaikok alkotják a homlokzat fő díszzeit. A homlokzaton könnyen fellelhetők a népi, de a keleti művészetek motívumai is.

A modern enteriőrt és a kovácsoltvas korlátú lépcsőt is gazdag szecessziós díszítéssel látták el. Minden egyes részletet művészi kidolgozás jellemzi, s ettől válik fényűzővé a Gróf-palota.

Földszintjén üzlethelyiségek, az emeleteken lakások találhatók. Funkciója és külseje semmit sem változott a 100 év alatt, amióta megépült ez a kivételes palota. Dr. Gróf Árpád ügyvéd rangos tisztségeket töltött be a városban és anyagi gondjai sem voltak. A palota terveinek a megrendelésekor a majdani bérlőket tartotta szem előtt: a karrierre törő, modern szakemberek körét, akik megengedhetik maguknak a magas lakbéreket, vagyis az új kor embereit.

Móricz-ház (Szent Mihály u. 9.)

A háromemeletes sarki ház terveit Raichle Ferenc építésztől a város nevében Móricz József postai hivatalnok rendelte meg. A házat 1910 és 1912 között építették. Érdekessége a Zsolnay-kerámiából készült visszafogott díszítés és a balkonok kovácsoltvas korlátai. Ezeken látható a szív motívuma, amely gyakran jelenik meg Raichle alkotásain.

Az épületet valamikor gázlámpákkal világították meg, fűtésre pedig cserépkályhákat használtak a ház első lakóinak minél kényelmét szolgálva. Az épület közös helyiségeit szecessziós murálok díszítették. A nagy, komfortos lakások mellett kis cselédszobák kaptak helyet. A XX. század ötvenes éveiben a nagy lakásokat államosították és kisebb bérlakásokat alakítottak ki belőlük. A homlokzat gipszelemeit bevakolták és így rejtették őket el a kíváncsiskodó szemek elől. A murálokat átfestették, a kovácsoltvas lépcsőkorlátokat pedig leszerelték.

A város 2007-ben magánvállalkozóknak adta el az épületet, akik felújították és ma már Szeged szebb szecessziós épületei közé tartozik.

Református palota (Kálvin tér 2.)

A szecessziós Református palotát a református egyház felkérésére Magyar Ede tervezte. Az épületet 1912-ben fejezték be. Lakások voltak benne a lelkészek és a szegedi protestáns iskola hallgatói számára.

A háromemeletes palota „V” alaprajzú. Homlokzata kőből készült, alig néhány díszítő elemet tartalmaz. A főbejárat feletti balkont éneklő gyermekek kőalakjai díszítik. A Tisza Lajos körútra néző homlokzatán található mozaik a vetést ábrázolja, a Kálvin téri homlokzatán pedig az aratás motívuma látható. A palotát 1991-ben felújították, jelenleg lakások és irodák vannak benne, földszintjén pedig üzletek működnek.

A palotához fűződik építész-tervezőjének, Magyar Edének a tragikus története is. Magyar több terve alapján folytak az építkezések, amelyeket igyekezett összehangolni. Közben beleszeretett egyik megrendelőjének a feleségébe, ami bizonyos pénzügyi gondokat is eredményezett. Magyar megkísérelte előlről kezdeni az életet, de felesége nem akar elválni s ez számára kilátástalan helyzetet eredményezett. Magyar Ede ebben a házban pisztolyával öngyilkos lett.

Deutsch-palota (Dózsa u. 2.)

Az épület a legjobban példázza Szegeden a szecesszió magyar változatát. 1900 és 1902 között épült Erdélyi Mihály helybeli építész tervei alapján. A homlokzatot és a lépcsőházat Lechner Ödön budapesti építész, a szecessziós stílus magyaros irányzatának ősatya tervezte, akit a magyar népművészet motívumai ihlettek. A természetes motívumok, a levelek és a tulipánok habarcsba öntve, összefonódva áramlanak a homlokzatsíkon, legtöbbször Zsolnay-kerámiában valamint kovácsoltvas formájában illetve a balkonok díszeként. A szecessziós építészet kutatói ezt az épületet a térben megdermedt szonáta-hoz hasonlítják.

Lechner Ödön (1845 – 1914)

Budapesten, majd pedig Bécsben tanult építészetet. Tanulmányai befejeztével egy évet Olaszországban töltött, később pedig ellátogatott Párizsba és Londonba. Ott ismerkedett meg az Art nouveau-val. Egy ideig Pártos Gyulával dolgozott együtt és szorosan együttműködött Zsolnay Vilmossal, a pécsi porcelángyár tulajdonosával. A legismertebb épület, amelyet tervezett a budapesti Magyar Iparművészeti Múzeum.

Víztorony (Szent István tér)

Az 1904-ben épült víztorony a geometrikus szecesszió jegyeit viseli magán. Zielinski Szilárd tervezte. Számos szecessziós építményhez hasonlóan ennél is először alkalmaztak bizonyos építészeti újításokat. A víztorony szerkezeténél először alkalmaztak, akkoriban avantgárd módon, vasbetont. Ez a szerkezeti megoldás tette lehetővé a nagyméretű víztorony megépítését. Kapacitása több mint 1.000 köbméter, a csúcán található árboccal együtt csaknem 55 méter magas. Megépítésekor ez volt a világ legmagasabb víztornya.

Az egykori gabonapiac helyén, ahova a víztoronyt építették, ma szépen rendezett park áll. Eredeti rendeltetése mellett a felújított víztorony turistalátványosság is egyben, hiszen a látogatók megtekinthetik a torony közepében függő Foucault-féle ingát, amely a Föld forgását hivatott bizonyítani. A víztorony kilátóként is szolgál, amelyről belátni Szegedet, a Tiszát és a város környékét is.

Szeged, Szent István tér

+36 62 558 842

Nyitva tartás: A hónap első szombatján 10:00-tól 16:00 óráig. A Szegedi Szabadtéri Játékok ideje alatt, az előadások napján 10:00-tól 18:00 óráig. Tíz főnél nagyobb csoportok előzetes bejelentkezés alapján a víztoronyt a nyitva tartási időn kívül is meglátogathatják.

Dankó Pista szobra (Felső-Tiszaparti sétány)

Dankó Pista (1858 – 1903) szegedi születésű nótaszerző, számos cigánynótát, népies mūdalt komponált, amelyeket még ma is énekelnek. Fiatalon hunyt el. A kor betegsége, a tuberkulózis vitte el. Feljegyezték, hogy temetésén a gyászmenetben ötszáz cigány hegedült. Dankó Pista szobrát Margó Ede szobrászművész a szecesszió jegyében készítette 1912-ben. Az emlékmű anyaga rózsaszínes fehér márvány, Dankó Pista alakja pedig egy vadrózsabokor mellett látható hegedűvel a kezében. Az emlékmű tervezője, Margó Ede a művész iránti tiszteletből munkájáért nem kért tiszteletdíjat.

A szecesszió útja Szegeden

A szecesszió útja az Ungár-Mayer-palota megtekintésével kezdődik, amely uralja a kereskedelmi főutcát. Nem messze tőle található a Reök-palota, amelyet sokan az európai szecesszió legszebb alkotásai közé sorolnak. A palota enteriőrje legalább annyira izgalmas, mint a homlokzata. Ezután következik az Új zsinagóga valóságosan kobalkkék kupolájával. Három háztömbbel távolabb található a Goldschmidt-palota, amelynek bejáratába feltétlenül be kell kukkantani. A szecesszió útja a Református palota megtekintésével folytatódik, amellyel szorosan összefonódik építész-tervezőjének szomorú sorsa. A Víztorony a szecesszió útjának következő állomása, amely a kilátója miatt is érdekes. A Móricz-ház következik a sorban, amely azt példázza, hogy ismét felragyoghat egy régi szecessziós épület. A képzeletbeli félkörön haladva jutunk el a Gróf-palotáig. Ennek a szokatlan épületnek három utcára is van kijárata. A szecesszió útja a Deutsch-palotával, a térben megdermedt szonátához hasonlító épülettel illetve Dankó Pista legendás hírű szegedi nótaszerző emlékművével ér véget.

Ungár-Mayer palota (Kárász u. 16.)
Reök-palota (Tisza Lajos krt. 56.)
Új zsinagóga (Jósika u. 10.)
Goldschmidt-palota (Tábor u. 4.)
Református palota (Kálvin tér 2.)
Víztorony (Szent István tér)
Móricz-ház (Szent Mihály u. 9.)
Gróf-palota (Tisza Lajos krt. 20.)
Deutsch palota (Dózsa u. 2.)
Dankó Pista szobra (Felső-Tiszaparti sétány)

A szecesszió útja Szeged (HU) – Palics (SRB) – Szabadka (SRB) – Zombor (SRB)

A Szeged-Szabadka mikrorégióban a szecesszió útja palicsi látogatással és zombori kirándulással együtt 100 kilométer hosszú. A bejáráshoz és a térség egyéb látnivalóinak a megcsodálásához, kitűnő konyhájának, erős pálinkáinak és jó minőségű borainak a megismeréséhez, gyógyfürdőzéshez vagy a tóparti sétához háromnapos programot ajánlunk.

Az egyéni vagy csoportos utazás megszervezésében minden szükséges segítség megkapható a szegedi, szabadkai és zombori turisztikai tájékoztató központokban.

1. nap, Szeged

Ungár-Mayer palota (Kárász u. 16.)
Reök-palota (Tisza Lajos krt. 56.)
Új zsinagóga (Jósika u. 10.)
Goldschmidt-palota (Tábor u. 4.)
Református palota (Kálvin tér 2.)
Víztorony (Szent István tér)
Móricz-ház (Szent Mihály u. 9.)
Gróf-palota (Tisza Lajos krt. 20.)
Deutsch palota (Dózsa u. 2.)

Dankó Pista szobra (Felső-Tiszaparti sétány)

2. nap, Palics és Szabadka

Víztorony (Palics, Hősök parkja sz.n.)

Vígadó és a kék vázák (Palics, Hősök parkja sz.n.)

Zenepavilon, emlékkút, Hősök parkja sz.n.)

Női fürdő (Palics, Vermes L. part sz.n.)

Zsinagóga (Zsinagóga tér 6.)

Dömötör Miksa palotája (Zsinagóga tér 3.)

Városi bérpalota (Branislav Nušić u. 2.)

Városháza (Szabadság tér 1.)

Szabadkavidéki kereskedelmi bank palotája (Korzó 4.)

Raichle Ferenc palotája (Raichle Ferenc park 5.)

3. nap, Zombor

Weidinger-palota (Laza Kostić 5. és 7.)

Zeneiskola (Petar Bojović körút 9.)

Singer-palota (I. Péter király u. 15.)

Konjović-palota (I. Péter király u. 10.)

Népmozi (I. Péter király u.)

Tourinform

Dugonics tér, 6720 Szeged, Magyarország

Tel: +36 62 488 690

E-mail: szeged@tourinform.hu

<http://tip.szegedvaros.hu>